

Thyreoidas farmakologi

Effekter av tyreoidahormon

Tillväxt och utveckling

Metabola effekter

Kardiovaskulära effekter

Thyreoidasjukdomar

Hypothyreos

Kretinism : Medföd defekt, ofta underutvecklad tyreoida, morfologiska förändringar pga förstörd neuronal migration.

Hypothyreos hos vuxna :
◆ Defekter i sköldkörtel, t ex. Hashimoto tyroiditis, efter strålning-radiojodbehandling, efter tyreoidaoperation.
◆ Hypofysinsufficiens – sänkt insöndring av TSH
◆ Hypotalamusinsufficiens (sällsynt)
◆ Jodbrist

Symptom : Trötthet, frusenhet, köldintolerans, torr hud, bradykardi, myxödem, heshet.

Behandling:

T4 – Levotyroxin (Levaxin®) : Ger stabilare nivåer. Förstahandsmedel.

T3 – Liotyronin (Liothyronin®) : Snabb tillslag, inom några timmar.

Hypertyreos = Tyreotoxikos

Graves disease (toxisk diffus struma, Basedows sjukdom) : Antikroppar som binder till TSH-receptorer på de follikulära cellerna i sköldkörteln. Antikroppar binder även till receptor bakom ögat (exoftalmus).

Toxisk nodös struma : Överfunktion i en eller flera knölar i en knölstruma. Mutation i genen för TSH-receptor (solitärt toxiskt adenom).

Ökad TSH-produktion : Hypofystumör (sällsynt).

Symptom : Struma, exoftalmus, oro, ökad aptit men ofta viktnedgång, takykardi, värmeintolerans, darrningar.

Behandling:

Kirurgi : Subtotal strumektomi. Yngre med stor struma.

Radiojodbehandling : ^{131}I inkorporeras i thyreoglobulinet .Ger gamma och beta strålning. Halveringstiden är 8 dygn.

Tyreostatika : Hämmar tyroperoxidaset i de flikulära cellerna (vilket omvandlar jodid till jod samt inkorporerar jod i thyreoglobulinet). Ej i detalj klarlagt men hämmar jodering av tyrosin i globulinet, leder till minskad hormonproduktion.

Preparat : *Tiamazol (Thacazol®)*, halveringstid 4-5 timmar. Föredras i normala fall pga högre effekt samt längre effektduration.

Propyltiouracil (Tiotil®), mindre potent, ges vid graviditet, minskar också dejodiseringen av T4 till T3 perifert.

Jod : Paradoxal effekt, minskar frisättningen snabbt, minskar jodering av tyrosin kanske genom att hämma produktion av H_2O_2 . Om man snabbt vill ha patienten eutyroid vid tyrotoxisk kris. Andra preparat måste också ges för att ge bot. Används även vid kärnkraftsolyckor.

Beredning : Kaliumjodidlösning ”Lugols lösning”, ges oralt dagligen , en del allergiska reaktioner.

Symptomatisk behandling

β -receptorblockerare : *Propranolol (Inderal®)*, bäst dokumenterad effekt. Tycks även förhindra omvandling av T4 till T3 perifert.
Metoprolol (Seloken®), selektiv.

Läkemedel och thyreoidea

Litium : Kan ge struma, hypothyreos. Hämmar jodering av tyrosin.

Amiodaron : Innehåller jod och är strukturell analog till tyr.hormon, kan ge hypo/hypertyreos. Reversibelt. Hämmar omvandlingen av T4 till T3 samt metabolit hämmar T3 bindning till kärnreceptor.

Röntgenkontrastmedel : Innehåller ofta jod. Allergiska reaktioner; ska ej ges vid hypertyreos.

Endokrin oftalmopati

Ögonbesvär av flera olika typer och allvarlighetsgrad. Alla former av tyreotoxikos ger exoftalmus som är en sympatikuseffekt. Periorbital inflammation och svullnad - tryckökning. Kan ge corneauttorkning och synnedsättning.

Patienten ska göras eutyroid. Tårsubstitution, glukokortikoider, kirurgisk dekompression (som sista åtgärd), strålning.

Struma

Eutyroid struma kan behandlas om kompression och kosmetiska besvär förekommer, malignitetsmisstanke.

Behandla med T4 (kontroversiellt)/ radiojodid/ kirurgi/ om jodbrist – ge små doser av jod.

Thyreoidatumörer

Benigna tumörer är vanliga (5%).

Cancer är relativt sällsynt.

Behandling : kirurgi, ev därefter radioaktivt jod och extern strålning.